14. štev. Novo mesto, 2. julija 1915. Letnik XXXI.

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak petek; ako je ta dan praznik, dan poprej.

Cena jim je za celo leto (od aprila do aprila) 3 K, za pol leta 1·50 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3·50 K, za Ameriko 4·50 K. List in oglasi se plačujejo naprej.

Vse dopise, naročnino in oznanila sprejema tiskarna J. Krajec nasl.

Obletnica.

Dne 28. junija je preteklo eno leto dni, odkar je v Sarajevu zločinska zarota končala življenje ljubljenega našega prestolonaslednika Franca Ferdinanda in njegove blage soproge Zofije. Mirno počivata trupli sarajevskih žrtev v grobišču tihega gradu Arsteten, obžalovana od svojih nesrečnih otrok ter objokana od vseh narodov mogočne Avstrije, dočim vživate duši Visokih pokojnikov rajski mir pri Bogu. — Vnovič prisezamo ob grobu zvestobo spominu mrtvega Franca Ferdinanda; prisezamo zvestobo pa tudi našemu presvitlemu vladarju! Zvestobe do vladarja nam še ni nikdar manjkalo in tem manj sedaj, ko nas kliče, da obračunamo s hudodelci, ki so zakrivili sarajevsko katastrofo in da prejmejo tudi vsi drugi sovražniki naše Avstrije zasluženo plačilo. Večna slava Francu Ferdinandu in njegovi soprogi Zofiji! Večno živela Avstrija!

Od 28. junija 1914 — 28. junija 1915.

28. junija 1914 je padel avstro-ogrski prestolonaslednik nadvojvoda Franc Ferdinand s soprogo vojvodinjo Zofijo kot žrtev srbske zarote v Sarajevu. Gibanje, ki je izšlo iz Srbije in ki si je stavilo za cilj, odtrgati jugoslovanski del Avstrijsko-Ogrskega od monarhije, je imelo glavni sedež v Belgradu pod pokroviteljstvom srbske vlade. Revolucijonarno društvo, „Narodna obrana“, ki so ga v življenje poklicali srbski vojaški in civilni funkcijonarji in ki je vodilo vse gibanje proti naši monarhiji, je bilo popolnoma odvisno od belgrajskega urada za zunanje stvari. Delovanje „Narodne obrane“ je postalo po aneksiji Bosne in Hercegovine silno akutno. Prvi agresivni pojav tega gibanja je bil napad na deželnega šefa Bosne in Hercegovine, feldcajgmajstra pl. Varešanina, ki ga je izvršil Bogdan Zerajević v Sarajevu 15. dne junija 1910 l. Drugi pojav je atentat zoper kraljevega komisarja pl. Čuvaja v Zagrebu, ki ga je izvršil Jukič 8. dne junija 1912 l. Tretji pojav je napad, ki ga je izvršil 18. dne avgusta 1913 Štefan Dojčič v Zagrebu zoper kraljevega komisarja barona Skerlecza. Tudi ta napad je bilo delo „zunanje“ propagande „Narodne obrane“ in njenih somišljenikov.

Jedva po preteku jednega leta je bil Zagreb zopet pozorišče napada. 20. dne maja je poskusil Jakob Schäfer v zagrebškem gledališču naklep na barona Skerlecza. V zadnjem hipu pa mu je to preprečil policijski uradnik. Duša tega komplota je bil Rudolf Hercigonja, po čegar izpovedbi je tudi ta atentat izšel iz Srbije.

Ker so se atentati na cesarske namestnike izjalovili, je „Narodna obrana“ v Belgradu izdala parolo, da se mora vse zločinsko delovanje osredotočiti z izvrševanjem atentatov na visoke osebe. V osredju njenih načrtov je bila izvršitev atentata na prestolonaslednika nadvojvodo Franca Ferdinanda, ker se je ravno ta zdel „Narodni obrani“ zaradi svojega energičnega značaja Srbiji nevaren.

Znamenito pa je, da je edino nevarno vlogo pri tej propagandi dejanja odrinila edinole mladini monarhije, ki jo je naščuvala in zapeljala in ki mora čisto sama nositi bremena tega žalostnega napada.

Princip in Grabež, ki sta izvršila 28. junija 1914 l. grozni zločin v Sarajevu, nosita tip že v šoli z mislimi „Narodne obrane“ zastrupljene mladine. Orožje in municijo za napad jima je preskrbel srbski major Voja Tankosić, eden izmed voditeljev „Narodne obrane“ in pri vtihotapenju bomb in orožja v Bosno je pomagal Ciganović, ki je zarotnikom predpisal natančno pot in jim zagotovil za njih vtihotapljenje v Bosno podporo srbskih mejnih oblastev. Na ta način se je zarotnikom posrečilo izpolniti „misijo“ „Narodne obrane“. —

Vse to je bila le predigra k svetovni vojski, katero igro so igrali od Srbov, Rusov in Francozov plačani agenti, misleči, da bojo po umoru prestolonaslednika Franca Ferdinanda Avstro-Ogrsko državo ravno tako raztrgali, kakor so evropsko Turčijo v balkanski vojni. Toda vodilni Petri in Petroviči, Nikolaji in Nikolajeviči so se varali.

Iz nedolžno prelite krvi prestolonaslednika Franca Ferdinanda se je dvignil maščevalec — ex ossibus ultor —. Vsi narodi širne donavske monarhije so se zbirali okoli preljubljenega sivega vladarja Franca Jožefa I. in vojna, ki se je napovedala, je tesneje zvezala narode s prestolom, kakor kedaj poprej. Zvestoba avstro-ogrskih narodov do vladajoče hiše Habsburžanov se je izkazala kot nerazrušljiva skala, okoli katere so se razbili vsi napadi sovražnikov. Vse zlobne nakane je vihar naših vrlih bojevnikov razdejal na jugu in na severu. Velikosrbska propaganda, ki je pretila požreti avstro-ogrske Jugoslovane, je poginila v ognju našega orožja. Navdušenje in hrabrost naših vojakov je odpodila lakomne sovražnike poražene v njihovo domovino.

Naša vstrajnost, požrtvovalnost in združene moči bojo tudi zadostovale, da poženemo z božjo pomočjo in združeni z našimi zvestimi zavezniki najnovejšega zahrbtnega sovražnika črez Ticin nazaj tja v njegovo Savojsko domovino.

Gospodarstvo.

Kako je ravnati s trtami, ki jih pobije toča.

Mesec junij, ki velja za najbolj nevarnega glede toče, je sicer minil, a izključeno ni, da nas ta neljubi gost še tu pa tam obišče.

Dne 14. junija je pobila toča v nekaterih občinah metliškega sodnega okraja, dne 22. pa tudi na Vipavskem, zato je gotovo umestno poučilo, kako je ravnati s trtami, ki so zadete od toče. Žalibog nam poleg tega, da vtrpimo vsled toče v vinogradu škodo na pridelku, nastane vedno še delo in stroški s pobitimi trtami. Komur pa je ležeče na tem, da se pozna škoda po toči le v letu poškodbe in ne še v naslednih letih, ta se tega dela in stroškov ne sme ustrašiti. Od toče pobita trta oslabi in je pred vsem podvržena peronospori (paležu), ker se skozi rane, katere toča napravi na zelenih delih trte, prav posebno rada zaredi ta zelo škodljiva gliva v notranje dele listov. Zato je prav, če kmalo po toči, najbolje že naslednji dan, trte dobro poškropimo proti peronospori. Nato nekaj dni počakamo, da se po toči napravljena škoda v polni meri pokaže in potem s pomočjo pravilne režnje ublažimo škodo in odpravimo s pravilno režnjo rane, ktere trti, če se celijo, veliko moči odvzamejo. Kako je trto po toči obrezati, to je zelo različno in je odvisno zlasti od tega, kako močno je toča pobila in v kterem letnem času.

Če je toča trto le malo obtolkla, bomo odstranili le one dele mladik in listov, ki so močno potolčene. Če je pobila toča trto zelo močno in zgodaj, tedaj še pred koncem junija, obrežemo lahko trte prav na kratko, da poženejo v novič, zdrave mladike, podobno kakor pri zeleno cepljenih trtah iz cepiča. Ta les pri pravilnem negovanju do jeseni še dozori in nam da drugo leto zdrav les za režnjo šparonov in reznikov. Zelo priporočljivo je, da trte ob enem pognojimo s čilskim solitrom (20 do 40 *g* na trto), kar zelo pospeši raščo in obvaruje trto pred oslabenjem.

Če pa pobije toča bolj pozno, tedaj od začetka julija naprej do jeseni, ne smemo trto niti na kratko obrezati, niti pognojiti, ker bi novo izrastle mladike do zime ne dozorele. V tem času se omejimo na to, da skušamo ohraniti na trti to, kar je količkaj zdravo in odstranimo le najbolj pobite dele trt. Obrezati je tedaj trte na naslednji način:

1. Vse močno ranjene ali razkosane liste (peresa) je stran porezati.

2. Če so na šparonih ali napnjencih vse mladike z grozdjem tako močno pobite, da ni upati na pridelek, porežemo cele šparone proč in gledamo le na to, da ohranimo oni les, ki ga rabimo za prihodnjo režnjo. Če so mladike na šparonih le deloma pobite, pustimo samo one, ki imajo še kaj vrednega grozdja in ostale porežemo proč. Mladike z grozdjem pa skrajšamo potem za toliko, kolikor je nujno potreba. Najboljše je, ako ostane nad zadnjim grozdom še 4 do 6 listov. Izrastle zalistnike (zapernice) zaščipnemo pa za drugim listom.

3. Mladike, ki stoje na rezniku (palcu ali ščapu) in imajo dati les za režnjo v prihodnjem letu, je treba posebno skrbno obrezati in ohraniti. Ako so takim mladikam odbiti samo vršički, odrežemo le najbolj poškodovan del in gledamo, da ostane na koncu kak zdrav zalistnik (zapernica), ki raste takoj naprej in nadomesti mladiki odbiti vršiček. Ostale zalistnike zaščipnemo za drugim listom. Zalistniki ozelene in nadomestujejo potem trti odbite glavne liste, kajti brez zelenja ne more trta izhajati in bi sicer najbrže odgnala glavna očesa, ki imajo odgnati še-le v prihodnjem letu. Vse druge, trti nepotrebne mladike odrežemo proč. Vendar pa moramo na močni trti pustiti v celem vsaj 4 do 6 mladik, ker bi se sicer v lastnem soku zadušila. Z večkratnim škropljenjem moramo potem skrbeti za to, da peronospora trto ne opali.

Sredi meseca septembra skrajšamo mladike za eno tretjino, da les bolje dozori. Meseca novembra, ali v pričetku prihodnje spomladi (marca) je treba vinograd dobro pognojiti, najbolje z umetnimi gnojili, ki hitreje učinkujejo, nego hlevski gnoj, da trte ne oslabe. B. Skalicky.

Ali bomo izhajali z novo letino?

Še malo časa nas loči od nove letine in prebili bomo prvo vojskino leto. Hvala Bogu, brez hujšega pomanjkanja! Bali smo se lakote, pa je k sreči vendar le ni bilo vzlic neznosnim cenam za kruh in druga živila.

Če pretresamo težavni položaj naše prehrane v zadnjem času, se nam pokaže dvoje. Prvič, da so bile žitne cene neopravičeno visoke. Bogateli so z njimi na račun revnejših slojev ljudje, ki tega ne zaslužijo. Drugič pa vidimo, da so trpeli pomanjkanje revni sloji, ker jim je zaradi nastale draginje manjkalo kruha in drugih živil. Te težke izkušnje bodo pripomogle, da se bo z letošnjo letino drugače ravnalo in bolj skrbelo za primernejšo prehrano ljudij.

Vprašanje pa, ki nas danes zanima glede preživljanja našega prebivalstva, je pa to le. Ali bomo izhajali z letošnjo letino do prihodnje letine ali ne? Nobeden ne ve, kedaj bo svetovne vojne konec in kako se bo obrnilo naše življenje. Zato je naravno, da se že sedaj vprašujemo, kako bomo izhajali v naši državni polovici z lastnim pridelkom. Ali ga bo dosti za naše potrebe ali bomo zopet navezani na Ogrsko?

Znano je, da prideluje naša državna polovica manj žita kakor Ogrska. Pri nas imamo veliko travorodnega planinskega sveta, ki ni ustvarjen za pridelovanje žita. Ogrska pa ima toliko žitorodnega sveta, da ga izvaža. Letos se prideluje tudi pri nas več žita in tudi letina nam po dosedanjih poročilih dobro kaže, vendar je veliko vprašanje, če bi se mogli postaviti z žitnim pridelkom na svoje noge.

Poglejmo, koliko se pri nas žita pridela. Če vzamemo na pomoč številke, ki jih najdemo v statističnem letniku poljedelskega ministrstva, vidimo da se pridelajo v naši državni polovici sledeče množine žita in sicer:

pšenice .	15·6	miljonov	metrskih	centov
rži . .	25·8	„	„	„
ječmena	16·—	„	„	„
ovsa .	21·3	„	„	„
turšice .	4·—	„	„	„
ajde .	0·3	„	„	„

To je poprečni pridelek iz desetletja 1903 do 1912. Ta pridelek hočemo vzeti za podlago našemu računu, ker je treba za take račune poprečnih letin. Če vzameno za krušno žito poleg pšenice, rži, turšice in ajde še polovico ječmena (8 milj. metr. cent.), potem bi znašal ves pridelek krušnega žita za letos 53·7 milj. metr. cent.

Od te množine pa odpade velik del žita, ki ga je dajala Galicija, ker je velik del te dežele vsled vojne upostošen. Tudi v Bukovini ga bo nekaj odpadlo. Če računamo, da odpade v obeh teh deželah od prejšnjega pridelka okroglih 14 milj. metr. centov, celih 10 milj., nam ostane le še 43·7. milj. metr. cent. Odšteti je pa tudi potrebno žito za seme. Če ga računamo z 6 milj. metr. cent., ostane krušnega žita še 37·7 milj. metr. cent. in če računamo od tega še 10% slabega in za mlenje neporabnega žita, nam ostane za kruh le še 34 milj. metr. centov.

Vzemimo, da je v naši državni polovici prebivalstva danes (z vojaštvom vred) 30 miljonov, potem bi prišlo na glavo in leto poprek 113 kilogramov žitnega pridelka ali na dan 309 gramov. Ta množina je pa premajhna za prebivalstvo po deželi. Mogoče, da se bo letos kaj več pridelalo! Pripomniti pa je, da nismo vpoštevali nič turšice in ajde, potrebne za krmo domačih živali. Iz tega računa se lahko povzame, da pri vsi naši varčnosti ne bomo mogli izhajati z domačim žitnim pridelkom v Avstriji in da smo slej ko prej navezani na vpeljavanje žita iz Ogrskega, kjer ga pridelajo dosti več kakor ga sami rabijo. R.

Vojska z Italijo.

Artiljerijski boj ob Soči. — Odbiti napadi Italijanov na goriško mostišče. Dunaj, 26. junija. Uradno razglašajo: Sovražni artiljerijski ogenj ob Soči traja naprej. Več napadov na naš utrjeni most pri Gorici je bilo zopet odbitih z velikimi izgubami Italijanov. Na koroški in na tirolski meji se ni nič važnega zgodilo.

Namestnik načelnika generalnega štaba:
pl. Höfer, fml.

Odbit italijanski napad pri Sagraju. Dunaj, 27. junija. Uradno se poroča: Ob kanalu pri Tržiču je bil včeraj južno od Sagraja odbit sovražni napad. Ob Soči in na ostalih bojnih črtah so se sicer bili le boji s topovi. — Namestnik nač. gen. štaba:
pl. Höfer, fml.

Naš podmorski čoln potopil italijansko torpedovko. Dunaj, 27. jun. Uradno razglašajo: Neki naš podmorski čoln je 26. junija v severni Adriji torpediral in potopil neko italijansko torpedovko.

Mornariško poveljstvo.

Avstrija postavila proti Italijanom svoje najboljše čete. Rotterdam, 29. junija. „Matinu“ poročajo iz Brescie, da je italijanski generalni štab sedaj spoznal, da je Avstrija postavila proti Italijanom svoje najboljše čete, kar je iznenadilo, ker na italijanski strani očividno niso pravilno cenili vojaško moč habsburške monarhije. Nadalje poroča vojni dopisnik lista „Journal“ da so maloštevilni avstrijski ujetniki prepričani o zmagi. Izjavili so, da bo njih ujetništvo trajalo le malo časa, ker so v celi avstrijski armadi prepričani, da bo nadvojvoda Evgen na čelu svojih čet kmalu vkorakal v Milan.

1,200.000 Italijanov ob naši meji. Berlin. „Berliner Tageblattu“ poroča njegov vojni dopisnik Adelt: Med 1,800.000 vojaki, ki jih je mogla zbrati Italija, jih je 1,200.000 navezanih na severno mejo. Večjega števila zato ne more odposlati na francosko bojišče. Tudi tistih 200.000 mož, ki čakajo v aBriju že 7 tednov, da jih vkrcajo, ostane najbrže v Italiji. Ob Soči stoji pet armadnih zborov.

Vojska z Rusi.

Kolodvor in pošta v Lvovu požgana. Dunaj. „Nova Reforma“ poroča iz Krakova: Rusi so vpepelili v Lvovu kolodvor in pošto.

Nova ruska ofenziva — v dveh mesecih. Vojaški sotrudnik „Corriera“ piše iz Petrograda: Ruski vojaški krogi opravičujejo umikanje iz Galicije s tem, da so Rusi že od začetka morali varčevati s svojimi silami in jih prihraniti do trenutka, ko bo sovražnik opešal. Tako je boljše umakniti se, kakor pa trdovratno vztrajati na postojankah. — Tudi rusko časopisje se tolaži, da Rusija hrani svojo armado za boljše čase. V dveh ali treh mesecih bodo pa začeli z učinkovito protiofenzivo.

Kuropatkin, novi ruski vojni minister. Kristijanija. „Aftenposten“ poroča iz Pariza, da je bil 25. t. m. imenovan Kuropatkin za vojnega ministra. Imenovan je bil za vojnega ministra general pehote Kuropatkin, ki se ne sme zamenjati z nekdanjim vrhovnim poveljnikom Kuropatkinom v rusko-japonski vojski.

Uspešno zasledovanje Rusov. — Halicz v naši posesti. — Uspeh armade nadvojvode Jožefa Ferdinanda. Dunaj, 28. junija. (Kor. ur.) Na gališkem bojišču se na celi vzhodni bojni črti sovražnik hitro zasleduje naprej. Važno mostišče pri Haliczu ob Dnjestru je bilo vzeto. Čete armade nadvojvoda Jožefa Ferdinanda so z naskokom vzele nek kraj, ki leži nekaj kilometrov južnozahodno od Narola.

Dunaj, 28. Uradno: Zvezne čete nadaljujejo v vzhodni Galiciji zasledovanje. Včeraj so dosegle v vednem boju z zadnjimi stražami severovzhodno od Lvova okolico Klodzienko-Zadworze, prve čete pa Swirz, katerega so v spodnjem teku že prekoračile. Halicz je v naši posesti. Južni Dnjestrov breg od Halicza navzdol je sovražnika očiščen. Po petdnevnih vročih bojih so zvezne čete Linsingenove armade izsilile prehod čez Dnjester. Sicer vlada na Dnjestrovi fronti mir. Cete armade nadvojvode Jožefa Ferdinanda so včeraj zavzele Plaszov (južnovzhodno od Narola) in so danes ponoči vdrle v sovražne pozicije severovzhodno od tega kraja. Rusi se umikajo čez Narol. Ostali položaj je na severovzhodu neizpremenjen.

Namestnik načelnika generalnega štaba:
pl. Höfer, fml.

Zavezniške čete prodrle do Buga in Gnjile Lipe. — Rusko mesto Tomaszov vzeto. Dunaj, 29. junija. Uradno razglašajo: Zvezne armade so v vzhodni Galiciji zasledujoč sovražnika prodrle do Gnjile Lipe in do reke Bug pri Kamionki Strumilovi. Ruske sile, ki so stale na tej črti, so bile napadene. Bursztyn smo včeraj vzeli. Močne sovražne sile, ki so se držale pri Sielecu severnozahodno od Kamionke Strumilove, so bile danes ponoči vržene po ljutem boju z velikimi izgubami na Krystynopol nazaj. Severno od Rawe Ruske in severno od Cieszanowa so vdrle zvezne čete na rusko ozemlje. Tomaszov je v naših rokah. Danes ponoči je izpraznil sovražnik svoje postojanke ob severnem Tanevu in ob severnem bregu reke San in se je pričel umikati v severnovzhodni smeri. Povsod se sovražnik zasleduje. Na Poljskem in ob Dnjestru je položaj neizpremenjen.

Namestnik načelnika generalnega štaba:
pl. Höfer, fml.

Mesto Lvov.

Zmage vajene zavezne armade so barbarom zopet iztrgale Lvov. V tem trenutku je umestno, da si predočimo Lvov preteklosti in sedanjosti. Danes nad 220.000 prebivalcev (86% Poljakov, 11% Rusinov in 3% Nemcev) broječe glavno mesto Galicije je zgradil krog leta 1250. knez Lev ob vznožju gradu, ki je bil zgrajen kot trdnjava proti tatarskim vpadom; 1340. leta je osvojil Lvov poljski kralj Kazimir Veliki in mu dal magdeburško mestno upravo. Ležeč ob važni, iz vzhoda v Evropo vodeči trgovski cesti, se je Lvov že zgodaj razvil v mogočno trgovinsko mesto. Dolgoletni, dasi hrabro prestani boji s Tatari in kozaki in porušitev mesta po švedskem kralju Karolu XII. (1704.) so povzročili, da je Lvov izgubil pomen kot trdnjava in trgovsko mesto.

O priliki delitve Poljske (1772.) je postal Lvov glavno mesto avstrijske gališke kronovine. Mesto ima mnogo znamenitih stavb, v prvi vrsti cerkvâ. Rimskokatoliška stolnica je gotična stavba in obsega tudi dela nemških mojstrov. Armenskokatoliška stolna cerkev, ki je bila zgrajena v 14. stoletju kot posnetek katedrale v Ani (Armenija), je delo Šlezijca Doringa. Rusinska katedrala sv. Jurija, ki jo je zgradil Witte v 18. stoletju, je mogočna kupolska zgradba v plemenitem rokoko. Razen tega je v Lvovu še mnogo drugih lepih cerkvâ. Na znamenitem glavnem trgu, ki ga obdajajo stoletja stare hiše, stoji mogočna mestna hiša s 65 metrov visokim stolpom. Novo mestno gledališče je bilo zgrajeno pred 15 leti v nemškem renesančnem slogu. Lvovska univerza je bila ustanovljena leta 1661.; pred izbruhom sedanje vojne je štela 5500 slušateljev. Razen tega ima Lvov tehnično visoko šolo s skoraj 2000 slušatelji, živinozdravniško visoko šolo, kadetno šolo, trgovsko akademijo ter mnogo srednjih, meščanskih in ljudskih šol. Lepe so stavbe trgovske in obrtne zbornice, glavne pošte, avstro-ogrske banke, državnoželezniškega ravnateljstva i. dr. Znamenit je muzej. Dalje je v Lvovu cela vrsta spomenikov: kralja Sobieskega, poljskih pesnikov Mickiewicza, Fredra, Njeskega itd. Poseben kras dajejo mestu lepi nasadi: Kilinskijev park s spomenikom varšavskega junaka Kilinskega; Jezuitski park in Grad („Wisoki Zamek“), na katerega vozi električna železnica; tu so stare razvaline in „Znijski grič“ (v spomin zedinjenja Poljske z Litavo). Krog Lvova je mnogo gozdov, ki so postali žrtev ruske invazije, letovišč in zdravilišč. Mesto ima pet kolodvorov in razsežno mestno omrežje.

Besarabija.

Dežela se razprostira od Bukovine med rekama Prut in Dnjester do Črnega morja. V zgodovini je Besarabija precej znana. Ko sta Anglija in Francija na Krimu premagali Rusijo, je morala odstopiti v pariškem miru l. 1856. večji južni del Besarabije Rumuniji, ki je bila takrat še pod turško nadvlado. Besarabija je ostala rumunska do leta 1878. V rusko turški vojski leta 1877. se je vojskovala Rumunija na ruski strani in je rumunska armada zelo pripomogla, da so bili Turki premagani.

Rumunija je morala kljub temu po vojski odstopiti Besarabijo Rusiji. Odškodovali so jo na škodo Bolgarije z Dobrudžo in so ji pripoznali neodvisnost. Rumunci izgube Besarabije, v kateri prebiva veliko Rumuncev, še do zdaj niso preboleli.

Vprašanje Besarabije je zdaj vsaj začasno zopet na sporedu. Sporazum je, ko je pridobil Italijo za vojsko, storil vse, da pridobi za vojno proti nam tudi romansko Rumunijo. Vsa poročila soglašajo, da je zahtevala Rumunija Besarabijo, če prične vojsko. Anglija in Francija sta svetovali Rusiji, naj Besarabijo prostovoljno odstopi Rumuniji.

Raznotero.

Italijansko časopisje miri Italijane. Curih, 24. junija. (K. u.) Italijansko časopisje se trudi, da dokaže zelo preplašenemu prebivalstvu, da umikanje Rusov pri Lvovu nikakor ni ruski poraz in da ta dogodek ne pripusti Avstriji vzeti čet z gališke bojne črte in jih pošiljati na južno bojišče. Rusi se umikajo po načrtu. Ruske čete so neizčrpljive. Rusko strelivo se hitro obnavlja in se ruska armada preosnova nemoteno, za kar gre zahvala delovanju francoske, angleške in italijanske armade. Kratko: zmaga je sporazumu štirih zagotovljena in se le za več mesecev zavleče. Italijansko časopisje nato, da poživi upanje, predstavlja v štirijaških centimetrih osvojeno ozemlje, uspehe italijanske armade v prvem mesecu. Zmagali so povsod Italijani (?), moralni kakor tudi materijalni uspehi so neprekosljivi (!) in sijajno jamčijo za bodočnost. Vsekakor priznava ob koncu na primer „Corriere della Sera“, da so težave, ki jih bodo morali premagati, še veliko večje, kakor dosedenje. Mussolinijev „Popolo d' Italia“ prvič svari pred brezpogojnim optimizmom.

Veliki knez Nikolaj Nikolajevič zelo utrujen. Curih. Vojn. poročevalca „Züricher Tagblatta“ je zaslišal v Moskvi generalisimus veliki knez Nikolaj Nikolajevič. Švicarski časnikar je stavil velikemu knezu več vprašanj o položaju na bojišču in o njegovih bodočih načrtih. Veliki knez je odgovoril: Zadnji dogodki v Rusiji pomenjajo za Rusijo težko izkušnjo. Ni pa še nikakega povoda, da bi ne smeli sploh več upati. Kar tiče moje osebe, morem le izjaviti, da sem utrujen, zelo utrujen. Ta vojska je moje živce popolnoma uničila. Vrnil se tudi ne bom več kakor generalisimus, ker potrebujem nujno počitka.

Miru še ne bo. Berlin, 24. junija. (Kor. urad.) „Norddeutsche Allg. Zeitung“ potrjuje berlinsko poročilo „Frankfurter Zeitung“, da na govoricah o mirovnih namenih ni niti besedice resnice. Izrecno še enkrat izvaja, da ves čas vojske ni nobena sovražna vlada posredno ali neposredno ponujala Nemčiji mir. Vodstvu države dozdaj tudi ni nič znanega, da bi bila kaka sovražna država pripravljena, da sklene mir.

Za prvo avstrijsko zastavo. Italijan Clerici je razpisal 50.000 lir nagrade tistemu vojaku, ki zapleni prvo avstrijsko zastavo. Načelnik Cadorna se je za to z javnim pismom zahvalil. (Veliko je obljubil, ker je zagotovljen, da bodo lire vendar-le še lahko njemu ostale. Op. uredništva.)

Oklopne čepice proti strelom na glavo so uvedli v francoski armadi. Kakor znano, so rane krogelj na glavi večinoma nevarne. Uvedene oklopne čepice, nekake železne čelade so se dobro izkazale in jih častniki in vojaki zelo hvalijo. Vojaki seveda novih čelad niso veseli, ker so težke, a dokazano je že zdaj, da čelade znižajo nevarnost ran na glavi.

Zaključek bosenskega veleizdajalskega procesa. Sarajevo, 26. junija. (Kor. ur.) Kot dodatek veleizdajalske sodne razprave Princip in tovariši se je izvedla te dni pred okrožnim sodiščem v Travniku glavna razprava proti 39 srednješolcem, ki so bili kot člani v službi velikosrbske propagande se nahajajoče organizacije srednješolcev obtoženi hudodelstva ali pregreška motenja javnega miru in reda. Razprava se je tako končala, da je bilo obsojenih 31 obtožencev v zapor ali v ječo od enega meseca do treh let. Osem obtožencev je bilo oproščenih.

Domače in tuje novice.

Novomašniki. K zadnjemu izkazu pridenemo še nastopne gg. iz Dolenjskega: Franc Jaklič iz sv. Gregorija, Janez Pucelj iz Ribnice, Anton Selan iz Sostrega, Henrik Wittine iz Koprivnika na Kočevskem, Alojzij Lesar iz Sodražice, Janez Zupančič iz Lipoglava.

Duhovsko-vojaška vest. Odlikovana sta z zaslužnim križcem 2. vrste na belorudečem traku vojni kurat 7. pp. Marko Sagaj in vojni kurat vojne bolnice št. 9/3 Ivan Cegnar.

Notarske vesti. Prestavljeni so na Dolenjsko sledeči gg. notarji: Karol Pleiweiss iz Višnjegore v Novomesto, Josip Smodej iz Vel. Lašč v Ribnico, dr. Andr. Kuhar iz Trebnjega v Litijo, Hubert Završnik iz Cirknice v Višnjo goro, Gregor Demšar iz Loža v Mokronog, Karol Klander iz Kranjskegore v Trebnje, in dr. Ant. Bartol iz Logatca v Velike Lašče.

Dvojna pontifikalna služba Božja se je obhajala te dni v kapiteljski župni cerkvi. Prva, v soboto, je bila zahvalnica za mnogobrojne zmage naše hrabre vojske v Galiciji, ki so se pričele z mesecem majnikom in so bile venčane z osvojitvijo Przemysla in z zavzetjem Lvova, gališke prestolnice. Iz radostnih src je puhtela molitev proti nebu ter se ob sklepu strnila v mogočni himni „Te Deum“ in avstrijski „Bog ohrani“ — ki sta odmevali po svetišču Božjem. —

Druga, v pondeljek 28. junija, je bila zadušnica za Nj. cesarsko Visokost nadvojvoda prestolonaslednika Fran Ferdinanda in njegovo soprogo vojvodinjo Zofijo, ki sta osorej pred letom za vzvišeno staroavstrijsko idejo, po zločinski roki zadeta, žrtvovala svoje dragoceno življenje. — Vdeležba je

bila obakrat obilna. Navzoči so bili: ves kapitelj z mil. g. proštom, ki je pontificiral; zastopniki obeh redov; vsa tukajšna oblastva — na čelu jim gosp. vladni svetnik baron Rechbach, predsednik okrožnega sodišča g. Fran pl. Garzarolli, mestni župan Rosmann. Vojaštvo je zastopal častniški zbor, na čelu mu štacijski poveljnik g. Hastreiter. Prisostvoval je ves damski odbor podružnice Rudečega križa s predsednico gospo pl. Rechbach. V ladji je bil navzoč ves sanitejski oddelek tukajšnjih sanitejcev, katerih mnogo se je že bojevalo na jugu in severu. Omeniti moramo izbornega pevskega zbora pod vodstvom kapiteljskega organista g. Hladnika, ki je v soboto oskrbel instrumentalno mašo s pomočjo odličnih gospodov, vrlih dijakov in prijateljev cerkvene glasbe iz vseh stanov. Kar se v velikem godi v Avstriji, to je bilo v malem zbrano te dni tudi v tem svetišču, vse je navdajala ena želja: Bog ohrani cesarja — Bog čuvaj Avstrijo in v njej zdaj toli skušano domovino slovensko!

Vojaške vesti. Franc Pleskovič iz občine Prečina je dne 15. decembra 1914 padel v Galiciji. — Franc Kastelic, čevljar iz Št. Jurija, občina Mirnapeč je ujet in biva v Moskvi. — Žan Kostanjevec, 7. lovski bat. Mirna peč na Dolenjskem je bil od Rusov vjet, a se mu je posrečilo ubežati in je zdaj pri nadomestnem kadru na Štajerskem, kakor popisuje v Slovencu št. 143.

Požar je razdejal samostan in romarsko cerkev na sveti Gori.

Sijajen uspeh vojnega posojila. Dunaj, 27. junija. (Kor. ur.) Poštnohranilnični urad obvešča, da so dozdaj podpisali na drugo vojno posojilo nad 2400 milijonov kron. Pri vseh popisovalnicah se podpisovanje še sprejema. Rok za podpisovanje se namerava podaljšati do 5. julija, da se upoštevajo želje, nastale z ozirom na vojsko z Italijo in na velike uspehe orožja v Galiciji.

Proti vohunom. Ker ima sovražnik največji interes na tem, da dobi kolikor mogoče natančne podatke o moči, o postojankah in o dovažanju naših čet, dalje o vseh uredbah za preskrbo in o transportih ranjencev itd., pošilja v našo deželo svoje zaupnike, preoblečene na vse mogoče načine. Dobi se jih preoblečene kot potepuhe, kotlarje, brusače, krošnjarje, begunce i. dr., da celo v uniformah vojakov, častnikov in civilnih uradnikov se priklatijo k nam, da bi mogli tako nemoteno izvrševati svoje škodljivo delo. Prebivalstvo se tedaj pozivlja, da gre varnostnim organom tudi z dejansko pomočjo na roko, da se ogleduhov obranimo in da se jih izsledi in zapre. Vse naznanitve naj se prijavijo pri najbližjem vojaškem poveljstvu, pri političnih oblasteh (c. kr. okrajnih glavarstvih), v policijskem rajonu Ljubljana pri c. kr. policijskem ravnateljstvu, pri najbližnji orožniški postaji ali pri občinskem uradu.

Svarilo. Prebivalstvo se opozarja na to, da je vsako povpraševanje moštva na železniških transportih po moči in cilju transporta brezpogojno prepovedano. Ako bi se kdo po tem ne ravnal, se bo proti njemu primerno postopalo.

Razglas poveljnika c. in kr. V. armade se glasi: Akoravno prepričan, da se bode prebivalstvo ob svojem domoljubnem čustvovanju z lastnim nagibom potrudilo preprečiti zločinske naklepe proti državnim in vojskinim naredbam, moram vendar radi važnosti ukreniti te-le odredbe:

1. Poškodovanje telefonskih, telegrafskih in železničnih naprav je podvrženo nagli sodbi.

2. Da pa se taki zločinski naklepi že v naprej zaprečijo, naloži se občinam, da prevzamejo odgovornost, da se državne in vojaške, telegrafske in telefonske naprave v okvirju občinskih mej ne poškodujejo; zato morajo občine same skrbeti za dovoljno straženje.

V slučaju poškodovanja teh naprav ali pa železniške črte v ozemlju dotične občine po civilnih osebah bo občina kaznovana z visoko globo, ako bi se ne moglo zasačiti hudodelca.

Ako ne bi zadostovale te odredbe, bi se moralo vzeti talnike, ki so podrejeni vojaški oblasti.

3. Osebe, katere naznanijo poveljstvu vohunstva in signaliziranje sovražniku v korist, ali druge zločine proti državni vojni moči, dobé, ako se naznanilo izkaže utemeljeno, premijo 100—500 kron.

Razglas poštnega ravnateljstva. Najstrožje je prepovedano poročati komurkoli o predmetih vojaške narave, četudi dozdevno nedolžnega pomena, kakor o prihodu ali odhodu častništva, o nastanitvi vojaštva in slično. Razširjevalci takšnih vesti se izpostavijo strogemu kaznovanju tudi tedaj, ako nimajo nikakega slabega namena. — Na vsakem pismu mora biti jasno naveden odpošiljatelj (ime, priimek in natančni naslov stanovanja). Pisma, ki so v tem oziru pomanjkljiva, se ne odpremijo. Pisma ne smejo biti zaprta. — Dalje se ne smejo na odrezkih poštnih nakaznic in poštnih spremnic nahajati nikaka pismena sporočila. — Ljubljana, 22. junija 1915.

Mestna hranilnica v Novem mestu. V mesecu juniju 1915 je 115 strank vložilo 103.608 K 40 h, 205 strank vzdignilo 108.971 K 82 h, torej manj vložilo 5.363 K, 42 h, 2 strankam se je izplačalo hipotečnih posojil 6.400 K. Stanje vlog 3,682.878 K, 34 h. Denarni promet 497.722 K 88 h. Vseh strank bilo je 758.

Na dan z drobižem! Zadnji čas se je finančno ministerstvo iz nekaterih krajev, zlasti iz južnih dežel, obveščalo, da se opazuje pomanjkanje drobiža v prometu. Vzrok tem neprijetnim pojavom je v bistvu enak, kakor ga je imel naval na drobiž ob začetku vojne. Krivo je zlasti to, da veliko ljudi na popolnoma nespameten način drobiž nabira in kupiči. Pripoveduje se večkrat, da imajo nekateri drobiž nakopičen v celih zabojih, piskrih, žakeljčkih itd. in to ne samo po deželi, ampak tudi v mestih. Takšne ljudi bi bilo dobro kaznovati, ko se jim dejanje dokaže. — Drobiž se je od pričetka vojnih dogodkov znatno in zadostno pomnožil, da bi mogel resnični potrebi zadostovati. Od konca julija lanskega leta se je dalo avstro-ogrskemu prometu z izdajo drobnega kovanega denarja kronske veljave, srebrnih goldinarjev in dvokronskih bankovcev okrog 400 milijonov kron na razpolago, tako da se je obseg denarnih sredstev, ki je v rednih razmerah popolnoma zadostoval, pomnožil za približno 8 kron za eno osebo. Vrhu tega se drobiž še vedno množi z novim kovanjem 10 vinarskih kosov. Če bi se tedaj prebivalstvo primerno ravnalo, bi ne mogle nastati težkoče in pomanjkanje drobiža. V korist skupnosti in posameznikov pa bo, če ljudje opusté nadaljno kupičenje gotovine ter spravijo denar zopet v promet. Kupičenje drobiža nima prav nobenega pomena, pač pa napravlja veliko škode in ovire v vsakoršnem prometu.

Določila o oprostilnih prošnjah 43—50 letnih črnovojnikov, ki so že služili. Ministrstvo za deželno brambo je odločilo, da se lahko vlože oprostilne prošnje — in sicer najkasneje do 5. julija — za črnovojnike letnikov 1865—1872, ki so svoječasno že služili pri armadi. Oproščeni akt. črnovojniške službe bodo le tisti črnovojniki, ki so za oskrbo zadev javne službe ali koristi v svojem poklicu nepogrešljivi. Osebne razmere črnovojnikov ne utemeljujejo oproščenja od črnovojniške službe. Prošenj ne smejo vlagati črnovojniki sami, marveč podjetja, pri katerih so nastavljeni, in sicer izključno potom okrajnih glavarstev (magistratov). Domobranski minister je tudi izjavil, da se bodo 43 do 50 letni posebej od drugih letnikov vežbali ter združili v takozvanih podčastniških šolah.

Še nekaj o 43 do 50 letnih črnovojnikih. Da se popravijo mnoga napačna poročila glede prebiranja 43 do 50 letnih se s pristojne strani poroča, da se bo vršilo prebiranje obenem in na isti način za tiste, ki so svoječasno služili kakor tudi za tiste, ki niso služili. Uradnih zdravnikov civilnih oblasti pri prebiranju ne bo. Vendar se pa bo prebiralnim komisijam naročilo, naj se pri razsoji o sposobnosti za črnovojniško službo z orožjem ozirajo na zdravstveno stanje, na katero vpliva višja starost. Poleg tega bodo za sposobne spoznani črnovojniki ob svojem vpoklicu še enkrat zdravniško preiskani od komisije, v kateri bosta poveljnik dotične nadomestne čete in en vojaški zdravnik. Vežbanje na novo prebranih se bo vršilo tako, kakor se je vršilo pri mlajših letnikih. Ker bodo 43 do 50letni vpoklicani takrat, ko bo le še malo naknadno prebranih vpoklicanih, se bo vežbanje vršilo posebej ter jih bodo vežbali v prvi vrsti podčastniki starejših letnikov, v kolikor bodo na razpolago. Vežbanja v lastnih podčastniških šolah ne bo.

Iz ruskega ujetništva je pisal Jožef Perko, 17. pp. doma v Regrče vasi št. 15, obč. Šmihel-Stopiče. Dolgo so ga pogrešali, ni se vedelo kje je. Njegov brat z Amerike je naznanil svojim starišem, da ga je čital v izkazu pogrešancev. Kar se Janez oglasi z vojno dopisnico dne 5. maja, da se ranjen nahaja v Moskvi v bolnici, a da se mu rana dobro celi. Sicer se mu ne godi slabo. Hrepeni po domu. — Iz ujetništva se je tudi oglasil Jožef Petan, posestnik Vel. Podljuben št. 3. Domačim se je bilo uradno naznanilo, da je bil 16. okt. 1914 ujet. A od njega ni bilo nobenega pisanja. Še le 3. maja je poslal natisneno dopisnico, v kateri naznanja svoj naslov: Rusija, Tobolska gubernija, Tjumenski ujezd, Tugubinska volost, derevnje Tilina. — Franc Cimermančič, posestnikov sin s Potovrha št. 24, piše iz „Sengilej-a, Rusija“ dne 5. junija svojim starišem, da je bil 11. maja ujet z nekaterimi drugimi znanci.

Brezalkoholna gostilna v Novem mestu, na glavnem trgu, se opusti, ker se vsled ukaza c. kr. okrajnega glavarstva ne sme ena in ista obrt izvrševati na dveh različnih prostorih istega mesta. Zanaprej se tedaj ta obrt nadaljuje samo v baraki nasproti c. kr. okr. glavarstvu, kar blagovoli slavno občinstvo vzeti na znanje in z mnogoštevilnim blagohotnim obiskom upoštevati.

Pokojninsko zavarovanje zasebnih nastavljencev. Priredil dr. Rudolf Marn. Založilo Slovensko trgovsko društvo Merkur v Ljubljani. Cena 60 vinarjev. — Da se izboljšajo socialne razmere zasebnih nastavljencev zlasti v slučaju onemoglosti, invalidnosti in starosti, se je z zakonom z dne 16. decembra 1906 uvedlo prisilno pokojninsko zavarovanje zasebnih nastavljencev. Ker je pa ta zakon sčasoma postal pomankljiv in nedostaten, je vlada po daljšem razpravljanju v socialnem odseku državnega zbora s cesarsko naredbo z dne 25. junija 1914 izdala nove natančne določbe, ki nam jih pregledno in natančno navaja v slovenskem jeziku ta brošura, ozirajoč se tudi na poprej izdana, a še vedno veljavna določila o pokojninskem zavarovanju. Vsled važnosti predmeta je brošura potrebna vsem zasebnim nastavljencem ter prav tako njih delodajalcem, zato jo tudi toplo priporočamo vsakteremu v nabavu.

Najnovejša poročila

Dunaj, 30. junija. (Kor. ur.) Na bojni črti ob Soči so podvzeli Italijani po dolgi pripravi s topovi velikopotezen napad, ki so ga odbile naše čete.

Dunaj, 30. junija. Po večdnevnem odmoru so Italijani zopet razvili živahno delovanje na soški fronti. Predvčerajšnjim zvečer so naše čete odbile italijanski napad pri Plaveh. V odseku Zagraj-Tržič je sledil več manjšim brezuspešnim napadom sovražnika v pretekli noči splošni napad sovražnika. Tudi ta je bil povsod odbit. Ravno tako brezuspešni so ostali danes zjutraj ponovni napadi pri krajih Selo in Tržič. Topniški boji trajajo na vsej južnozahodni fronti dalje in so posebno pri Soči zelo silni.

Namestnik načelnika generalnega štaba
pl. Höfer, fml.

Rotterdam, 30. junija. „Daily Chronicle“: Turški poslanik v Rimu Naby bej je zahteval svoje potne liste. Isto poroča „Matin“.

Dunaj, 30. junija. (Kor. ur.) Ob Gnjili Lipi in ob Kamionki Strumilovi se Rusi pripravljajo, da bi zasledovanje zadržali. Severno od tam napredovanje zaveznikov zelo napreduje. Armada nadvojvoda Jožefa Ferdinanda je že dosegla vrh višin severno od planot ob Tanevu.

Dunaj, 30. junija. Uradno se poroča: Kot odgovor na od Srbov izvršeni napad pri Šabcu so naši letalci včeraj zjutraj z dobrim uspehom bombardirali belgrajsko ladjedelnico in taborišče čet pri Orašacu južnozahodno Obrenovca.

Namestnik načelnika generalnega štaba
pl. Höfer, fml.

Dopisi.

Št. Peter pri Novem mestu. Na Petrovo, na dan farnega patrona se je oblekla domača vas v praznično obleko. Mnogoštevilni mlaji, večji in manjši ob cesti s slavoloki in plapolajočimi zastavami od cerkve do župnišča so oznanjali, da se bo v Št. Petru po 16. letih zopet obhajala nova sv. maša. Pel jo je namreč po večini tudi novomeščanom dobroznani č. gosp. J. Kres, čegar stariši imajo prodajalno pri cerkvi. Ljudstvo je od blizu in od daleč prihitelo, da bi počastilo novomašnika osobito, ko ko jim je cerkveni govornik preč. g. P. Pavel Potočnik s prepričevalnimi besedami naslikal zvišenost duhovskega stanu. Vsa slavnost se je vršila v najlepšem redu in v splošno zadovoljnost, zakar gre preč. g. župniku Vovko največja zasluga. Hvala mu! Slavnost je še posebno povzdignil milostljivi gospod prošt novomeški Dr. Seb. Elbert, ki je fungiral kot arhidijakon. Novomašniku pa želimo, da bi mnogo let nevstrašeno in uspešno deloval v čast božjo in v korist slovenskega naroda!

Škocijan pri Mokronogu. Zadnjo nedeljo je obhajal g. Janko Mevželj v Škocijanu svojo prvo sv. mašo ob navzočnosti izredno mnogo duhovnih sobratov. Kako slovensko, verno ljudstvo še spoštuje svoje duhovne pastirje se je ravno v tej priložnosti pokazalo, ko se je zbralo toliko vernikov iz vseh sosednih župnij, da velika farna cerkev ni mogla vseh obseči. Slavnostni govornik preč. gospod P. Pavel Potočnik je narisal v jedrnatih besedah delovanje katoliškega duhovnika s posebnim ozirom na socialno delovanje, ki je zbudil splošno zanimanje s svojo nenavadno tvarino. Vso slavnost je povzdignilo krasno petje pod spretnim vodstvom organista iz Šmarjete — ker je domač moral odriniti k vojakom. — Novomašniku, ki je znan po svojem krasnem tenorju, kar se je krasno slišalo pri sv. maši, kličemo na mnoga leta! —

Iz Toplic. Zopet so zapeli zvonovi, da naznanijo veselo novico fari in okolici. Preteklo nedeljo je prvič stopil pred altar novomašnik g. Viktor Turk. Mladi novomašnik je doma v Podhosti pri Toplicah, kjer je lansko leto požar naredil več gospodarjem ogromno škodo. Cela fara se je razveselila pri prihodu gospoda novomašnika in v nedeljo pokazala, kako visoko ceni svoje gospode. Cerkev je bila prav okusno okrašena, kar posebno čast daje topliškim dekletom. Ob 10. uri se je pomikal sprevod iz župnišča proti cerkvi, kjer je pred vrati pozdravila novomašnika njegova sestra in mu podala križ. Takoj po prihodu v cerkev je bila pridiga. Znani imenitni govornik frančiškan pater Atanaz je z živimi besedami očrtal visokost duhovniškega stanu in pota skozi duhovniško življenje. G. govornika diči sonoren glas, da so ga tudi zunaj stoječi dobro

razumeli, ker pri tej priliki je bila topliška cerkev veliko premajhna. Po govoru je je bila sv. maša. Novomašnik je pel svojo prvo mašo krepko in prav lepo. Posebna čast gre pevskemu zboru, ki je zelo lepo in precizno proizvajal mašo znanega skladatelja Hladnika „Tui sunt coeli“. Po maši se je sprevod pomikal zopet v župnišče pod streho gostoljubnega g. župnika. Popoldne se je zaklučila lepa slovesnost s krasnimi petimi litanijami.

Iz Št. Jerneja. V soboto 19. rožnika t. l. smo pokopali tukajšnjega posestnika in kolarja Janeza Tratnik, ki je dočakal nenavadno visoko starost 92 let in je bil najstarejši človek v naši župniji. Pokojnik je bil, dokler so mu moči dopuščale, vedno priden in dober kolar, ki je pomagal veliko voz izdelovati ljudem daleč na okrog, ko so vozili še blago, ker še ni bilo železnic. Bil je tudi vedno zdrav in čvrst do zadnjega, ko ga je letos položila bolezen na smrtno posteljo, na kateri je izdihnil svojo blago dušo. Pogreba se je, žal, zamoglo le malo občinstva vdeležiti, ker je bilo vse v košnji in pri drugih poljskih opravilih. Ranjki je imel več sinov (dva sina sta v Ameriki, dva doma in eden je umrl) in dve hčeri. Žena pa se je že popreje preselila na drug svet in upajmo, da vživata sedaj že skupaj rajski mir, katerega jima od srca želimo.

Pri nas se ljudstvo pogovarja le o vojski. Najbolj se huduje nad brezznačajnim Italijanom in mu privošči, da bi ga naši hrabri vojaki prav dobro naklestili in mu vzeli nazaj vsaj vse one dežele, ki so že spadale pod našo slavno Avstrijo. Da bi se to zgodilo in da bi se dosegel čimpreje zaželjeni mir, smo imeli v ta namen procesijo na praznik sv. Petra in Pavla iz Št. Jerneja v Novi Lurd. Prav obilo ljudstva se je udeležilo te procesije ter goreče prosilo Boga in Marijo za zmago našemu orožju in za skorajšnji mir. — Zares, usmili se nas Bog in Marija Lurška prosi za nas in ljubo Avstrijo!

Razvedrilo.

Neprijetno. Gospod: „No, kaj pa zopet iščete tukaj? Saj sem vam šele včeraj podaril suknjo!“

Berač: „Oprostite, prinesel sem vam le nekaj neplačanih računov nazaj, ki sem jih najdel v žepu vaše suknje.“

Potolažen. Gost razburjen: „Zdaj sem pa zares zamudil vlak, ker tako dolgo ne dobim naročene pečenke!“

Gostilničar mirno: „Bodite potolaženi; sedaj bodete saj lahko mirno in nemoteno jedli!“

Vzrok veselja. „Ida, ti si vendar popolnoma iz sebe od veselja; povej, kaj se ti je tako prijetnega pripetilo?“

„Oh, moj Polde, ti niti slutiti ne moreš, kakó nepopisno srečno me storiš! Pred nekaj tedni mi je še papa rekel, da bode moral zeló neumen biti, ki bi mene v zakon vzel — in sedaj me bodeš pa ti poročil!“

Kako so se zdravili bolniki za kolero pred 80. leti.

(Konec.)

Zraven tega, de bi prederzen ne bil viditi, in de, ker življenje druzih ljudi otevam, sam svojiga ne zgubim, (zakaj tega nisem vreden, de bi Bog zavoljo mene kak čudež delal,) sim dve ženski najel, sim jih z gledanjem naučil, kako jes zdravim, in sim jim obljubil, de bote obe za vsaciga bolnika, kteriga bote ozdravile, osem grošov dobile; če pa bolnik umerje, ne bote dobile nič. Poverh sim jima obljubil, če bote pridne, za njih pridnost dva starja pšenice. To je bilo mojim farmanom treba sturiti, zakaj, ker se je od konca hiša, v kteri je bil kak bolnik, zastavila in zaperla, se jih je veliko zavoljo straha skrilo, bolnika je bilo teško naglo najditi, in zdravljenje je bilo zato silno težavno. Te dve ženski pa ste prav pridno sledile vsaciga bolnika. De bi bil ljudi perpravil, de bi bili bolnike hitreje povedali (naznanili), ker je bolnikov čedalje več bilo, sim gosposko prosil, de bi nič več hiš ne zapirali, ker je to več škodovalo, kakor nucalo. Pa tudi ljudi bi ne bilo dosti, ko bi bili hotli vse hiše zastaviti. Dva groba sim tudi zapovedal izkopati, in sim oznanil, de bom rekel tiste bolnike, kteri se bodo perkrivali, ali kteri per zdravljenji ne bodo pokorni, precej pokopati, ko bodo komaj umerli. Le tako mi je bilo mogoče s perprostimi ljudmi kaj opraviti.

Nektere bolnike pa bolezen tudi hujši prime, s temi ravno tako ravnam, kakor sim že povedal. Če pa tako ne morejo v pot priti, rečem nektere pariti, nektere pa kopati. Pariti se da bolnik tako-le: Čeber se pernese in bolnik se v njem na stolčik posadi; k nogam bolnikovim na dno čebra se deneta dva ali trije vroči cegli ali kamni, na ktere se jesih na pol s žganjem zmešan vlije, bolnik se hitro do vrata s koci ali s kožuhi zavije, da soparica ne more nikjer ven; razbeljeni cegli pa se tako dolgo premenjujejo in v novič polivajo, de se bolnik začne potiti. Po tem se bolnik more posušiti in obrisati, se perbleči in v posteljo spraviti, in gorko oblago na želodec dobiti, (kakor je bilo pred rečeno.) S soparico se tudi tako-le lahko ravna: Naseka se akacijevih vej, te se v vodi per ognju zavró, in vroč krop v čeber vlije. Bolnik se vsede na stolček v čeber, in pod noge se mu dene spet drug manjši stolčik, de noge do kropa ne pridejo, tako se spet dobro zavije, de ga soparica spotí. Skuhane akacijeve veje so po moji skušnji za kopel boljši, kakor pa dišeče zéli, ktere sem poprej tako rekel kuhati, in bolnike v njih kopati. V gorki kopéli je treba bolnika tudi okoli in okoli zaviti. — Če bolnika božjast lomi, rečem, de mu s kafernim jesiham in žganjem roké, nogé, in cel život ribajo. Tudi takim bolnikom rečem gorke vode od kuhane méte dajati, tako dolgo, de nagnenje do kozlanja ali griža perjenja, in ne maram, če tudi kuhano vodo bolnik iz sebe meče, de se le želodec ogréje, bo tudi vse rajši v sebi obderžal. Za žejo je tudi tukej gorka ječmenova voda, in obloga čez želodec se ne sme pozabiti. Resnično, s tem oskerbljevanjem sim tudi take ozdravil, kterih rešiti nisim nič več upanja imel. —

V Babolni na Tisi se je bolezen začela 25. maliga serpana, in kar jes vem, jih je do dans zbolelo 120. Od teh jih je umerlo 21 domačih in en ptujc. Od teh, ki so umerli, pervi trije niso nobene pomoči imeli, drugi pa, kteri so umerli, so bili zapuščeni otroci, ki so neskrbnim materam umerli, ali pa nevbogljivi, svojeglavni starci. De so ti umerli, je bilo nar bolj to krivo, de niso prave postrežbe imeli, ker so pustili bolnikom se razodevati, ali so jim na prošnjo vode, ali še celó ledú dajali. Po vsi pravici smem zaterditi, de bi še trije ne bili umerli, ki bi bili sturili, kakor sim jih učil. Tako jih je ozdravilo 98. Nekteri so bili tudi, kteri niso nič hotli povedati, de so zboleli, ker so vedili, kaj jim je sturiti, so se mirno v posteljo spravili, se spotili in vse drugo zapovedano sturili in se ozdravili.

Jaz sem od začetka štiri žakeljčke klora seboj nosil, pozneje pa sim jih od sebe vergel; zdaj pa le v časi roke s jeziham umijem, tako de ga malo na ruto vlijem. Dokler ni bolezni bilo, po navadi zjutraj nisim nič jedel, zdaj pa vsak dan. Večkrat se zjutraj v postelji nalaš spotim, pa le malo. Če se po dnevu spotim, se tudi vselej preblečem, včasi se skopljem, zmerno jem in pijem, posebno se varujem želodca prehladiti, in de pot v život nazaj ne stopi. Scer nisim dozdaj nobeniga zdravila nucal, de bi se zanaprej bolezni obvaroval.

Še zdaj obiskujem in vprašujem bolnike, in bodi Bog zahvaljen, še zdaj nič ne čutim bolezni. Prosim pa tudi vse, kteri bodo to brali, de naj nikar ne mislijo, de svoje hvale išem, le samo zaupanje in spoštovanje do visoko častitega, milostiviga gospoda velciga škofa patrijarha, našiga ljubiga očeta, in ljubezen do bližnjiga, s ktero želim svojim bratom pomagati, to mi je serčnost dalo resnično in iz serca vse povedati, kar se per nas godi.

Babolna per Tisi 3. vel. serpana 1831.

Janez Morvaj, fajmošter.

Veliko zalogo
podobic za I. sv. obhajilo
ima knjigarna J. Krajec nasl.
Rudolfovo.

Doneski k vremenoslovju v Beli Krajini.

Kako je v zadnjih 27. letih delala toča škodo po Beli Krajini, vzlasti v adleški župniji.

J. Šašelj. (Nadaljevanje.)

L. 1892. 31. maja bil je za nekatere vasi naše župnije strašen dan. Ob tri četrt na 3. uro popoldne začela je padati po strašni vročini in soparici tega in prejšnjega dne, med silno nevihto in viharjem, toča, debela kakor jajca, ki je padala četrt ure in je uničila vse poljske pridelke po vaseh Adlešiči, Gorenjci, Vrhovci, Sela, Purga in Dolenjci. Strni, ki so prav lepo kazale, so bile vse uničene, da so jih morali pokositi. Tudi vsi vinogradi v mali Plešivici, ki so kazali prav lepo, so bili uničeni, da v jeseni ni nikdo trgal. Ker je bil tudi les močno obtolčen in ranjen, poznala se je škoda več let. Tudi na župni cerkvi naredila je toča veliko škode, ker je razbila in prevotlila skoraj vso streho, ki je bila krita s škodljami, posebno še nad prezbiterijem, da smo je morali nemudoma prekriti, kar je stalo čez 180 K. Pobila je tudi mnogo šip. Na cerkvi 11, v župnišču 4 in v šoli 20. Prišla je od hrvatske strani, od Bosiljeva sem, kjer je padala silno debela, pravili so, skoraj kakor repa. Pobila je tudi tretjino viniške župnije, Zilje v preloški župniji, potem kuniško, lipniško in žakanjsko župnijo na Hrvatskem. V Kuniški župniji, je pobila najbolj v Stari gori in v Mrzljakih, kjer je bilo drevje vse okleščeno in golo, kakor pozimi in je potem vse nanovo odganjalo. Dan preje, 30. maja, pa je pobila nekoliko v podzemeljski in metliški župniji, a 1. jun. pa v semiški župniji. Bila je toraj po Beli Krajini 3 dni zaporedoma. — 1. avg. pop. pa je zopet pobila po Fučkovcih in Dolenjcih, kodar 31. maja ni pobila. Ta dan je pa skoraj vse uničila tudi v Gribljah v podzemeljski župniji, v Ziljah v preloški župniji, pa tudi v Črnomlju in okolici, na Rosopajniku v kuniški župniji in tudi po lipniški in žakanjski župniji na Hrvatskem. Vsled te strašne škode po toči daroval je naši občini podpore dež. odbor 1200 K, svitli cesar pa 1000 K. Ta toča pa je bila tudi kriva, da so se vinogradi v Mali Plešivici, katere je preje že uničevala trtna uš in strupena rosa, skoraj uničili, in da poslej ni bilo v njej skoraj več trgatve.

L. 1897. 2. aprila pop. ob četrt na 4. padala je toča v Mali Plešivici, v Adlešičih, Gorenjcih in Vrhovcih, ki je naredila pa škodo le na črešnjah in ciborah, ki so bile ravno v najlepšem cvetju. — 2. avg. bil je zopet strašen dan za našo župnijo. Pop. ok. 3. ure pridrvil je od Metlike sem silen vihar. Malo pred polu 4. uro pa je začela padati toča, prav debela a bolj redka. Kmalo za tem pa se je usula malo drobneja pa prav gosta in suha, ki je padala dobro četrt ure in je uničila večino pridelkov po vaseh Adlešiči, Gorenjci, Vrhovci, Mala Sela, Purga in Bedenj in sicer le v Jankovičih in Šuštaričih. Malo manj pa je pobila v Vel. Selih in Fučkovcih. Isti dan je pobila tudi Belo Krajino od Luže doli do Preloke in Marindol, na Hrvatskem pa Prilišče, Vukovo Gorico in Bosiljevo. Na drugem Kranjskem pa še po župnijah Šentjanž, Šentruprt, okolico Iga in Kočevja idr. Na naši župni cerkvi je naredila škode za 125 K, ker smo jo morali zopet prekrivati.

(Dalje sledi.)

Listnica uredništva:

Prosimo, naj blagovoljno oprostijo cenjeni dopisovalci, da priobčujemo njihove spise tako pozno; vzrok temu je sedanja stroga cenzura vsacega pisma in pošta tedaj ne more pravočasno vsega dostavljati.

Loterijske številke.

Gradec,	23. junija	41	34	9	58	85
Trst,	30. junija	75	17	1	26	16

IZJAVA.

Podpisana **Matija Kum** in **Ana Šenica** obžalujeva in prekličeva vse obrekovanje in govorjenje zoper **Matijo Blatnik** ter smatrava kot lažnjivo in neutemeljeno.

Ob enem se mu zahvaljujeva, da je odstopil od tožbe.

Dobindol, dne 27. junija 1915.

37 **Matija Kum, Ana Šenica.**

Velika svota denarja 154-0-18
se zamore naključiti vsakomur, ki postane naš naročnik. — Brezplačna pojasnila pošilja:
Srečkovno zastopstvo 13, Ljubljana.

Graščina Ruprčvrh
prodaja **oglje** v svojem skladišču v Bršljinu po 5 kron vreča.
Nadalje ima **lepa**
Drva za kurjavo
ki se lahko vsak **torek** in vsako **soboto** dobivajo na licu mesta **NA GORJANCIH** in sicer drva I. vrste (Scheitholz) meter po **5** kron, in II. vrste (Prügelholz) po **3** krone **50** vin. (Zaradi pomanjkanja voznikov in živine, se ne morejo drva na dom dostavljati, ampak si mora to kupec sam preskrbeli.) 36-2-2

Popolnoma varno naložen denar.
HRANILNICA in POSOJILNICA
za Kandijo in okolico, reg. zadr. z neom. zavezo
v lastnem domu v Kandiji
sprejema hranilne vloge od vsacega, če je njen ud ali ne, ter obrestuje po
$4\frac{1}{2}\%$ 1-0-14
na leto brez odbitka rentnega davka, katerega sama iz svojega plačuje.

Izdajatelj in založnik J. Krajec nasl. Odgovorni urednik Urban Horvat. Tisk J. Krajec nasl.